

ORUÇ KEFFÂRETİ HAKKINDA (2)

(...düenden devam)

Dârekutnî el-İlel'de, Zührî'den aldığı rivâyete ta'lîkan: "Böylece köle âzâdetmek, ya da iki ay oruç tutmak, ya da altmış fakiri doyurmak sünnet oldu" demiştir (Feth: 4/168).

Buna göre oruç keffâreti, farz değil, sünnettir. Peygamber Aleyhisselâm, oruca karşı bu cinâyeti işleyen adama, Kur'ân'da hatâ ile adam öldürene belirlenen cezaya (Nisâ: 98/92) kıyâsen bir keffâret belirlemiş, fakat bunun, zorunlu bir hüküm değil, günâhın affı için sadaka olduğunu belirtmek üzere "Götür, çoluk çocuğunla birlikte ye, Allah seni affetsin!" demiştir. Eğer bu keffâret, zorunlu olsaydı, özel olarak o adama böyle bir ruhsatın verilmesi söz konusu olmazdı. Çünkü din hükümleri kişilere göre değişmez. Bu adam eli darlığından dolayı köle âzâdedemiyor, altmış fakiri doyuramıyorsa pekâlâ altmış gün oruç tutabilirdi. Peygamber de öyle yapmasını adama emrederdi. Ama öyle yapmamış, üstelik adama, çoluk çocuğuyla beraber yemesi için bir sepet, yahut iki sepet yiyecek (veya hurma) vermiştir.

Ayrıca keffâretin bir köle âzâdetme veya bir deve kurban kesme olduğu rivâyeti de vardır (Fethu'l-Bârî: 4/167, bu konudaki çeşitli görüşler için bakınız: Fethu'l-Bârî: 4/166-172).

Hz. Âişe'den gelen, aynı konu ile ilgili iki rivâyette ise belirli bir keffâretten söz edilmez, sadece bir miktar sadaka vermekten söz edilir ki bu da işlenen bir hatâ ve kusurun ardından bir miktar sadaka verme geleneğine ve bunu destekleyen Kur'ân öğütüne uygun düşmektedir (Mücâdele: 12-13, Tevbe: 103).

Hz. Âişe'nin rivâyeti şöyledir: "Bir adam geldi:

– Ey Allah'ın Elçisi, yandım (mahvoldum), dedi. Peygamber:

– Niçin? dedi.

– Ramazan gününde karımla yattım, dedi. Peygamber:

– Sadaka ver, sadaka ver! dedi.

– Adam:

– Yanımda sadaka verecek bir şeyim yok, dedi.

Peygamber ona oturmasını emretti. O sırada kendisine gelen iki sepet yiyeceği adama verdi: Bunu götürüp sadaka vermesini emretti.” (Müslim, Sıyâm: 85-87)

Kur’ân-ı Kerîm’de her ne sebeple olursa olsun, oruç yiyene, namaz kılmayana bir cezâ belirlenmemiştir. Zaten oruca niyet etmeyerek oruç tutmayan kimseye keffâretin gerekmediğinde oybirliği vardır. Keffâretin, başlanan orucu, özürsüz olarak bozmaktan ileri geleceği belirtilmektedir. Bir namazı özürsüz olarak bozan kimse, nasıl o namazı yeniden kılsa, orucu özürsüz olarak bozanın da yine onu kazâ etmesi gerekir. Başladığı bir orucu bozan kimseye keffâret gerekeceği hususu, sadece andığımız vâhid (tek kişi) haberine dayanılarak fıkıh hükmü haline getirilmiştir. Allah’ın Kitabında en ufak bir işaret olmayan şey farz olamaz.

Eğer orucun zorunlu bir keffâreti olsaydı bu, Kur’ân’da belirtilirdi. Yemînin keffâreti açık açık belirtilmiş iken, neden orucu bozmanın keffâretinden söz edilmemiştir? Oruç bozma, yemîni bozmaktan daha mı hafiftir ki onun keffâretinden söz edilmemiştir? Doğrusu şudur ki sâf ibâdet konularında yani Allah ile kul arasındaki kusurlarda cezâ-keffâret yoktur. Bu hususlardaki kusurun cezâsını Allah âhirette verecektir. Ama bunlara dünyâda bir cezâ konmamıştır. Fakat hukuki sorunlarda, yani toplumu ilgilendiren şerîat konularındaki yasal olmayan işlere cezâ konmuştur. Bu bakımdan orucun farz (zorunlu) keffâreti diye bir şey yoktur. Ancak vâhid haberi olduğu için zan ifade eden rivâyet doğru ise Hz. Peygamber , Allah’a karşı işlenen bir hatâ ve günâhtan ötürü bir miktar sadaka verilmesini öğütlemiştir ki, biraz önce andığımız üzere bu, hem dinî geleneğe uygundur, hem de Kur’ân

'ın öğütüdür.

(devamı yarın..)